

Christian Wrede
bureau HHM
september 2024

LANGER THUIS WONEN MET TOEZICHTHOUDENDE TECHNOLOGIE

Hoe maak je de belofte waar?

Het merendeel van de ouderen wil graag zo zelfstandig mogelijk blijven wonen, ook als dat niet meer zo gemakkelijk gaat door bijvoorbeeld dementie of een andere beperking die langzaam ernstiger wordt. Met een toenemende complexiteit van de zorgvraag groeit ook de wens om op het juiste moment hulp te ontvangen als dit nodig is. Hoe kunnen zorgorganisaties deze groeiende behoefte blijven beantwoorden, ondanks uitdagingen zoals een toenemend personeelstekort in de wijkverpleging? Een veelbelovend middel is toezichthoudende technologie. Deze technologie stelt zorgverleners in staat om ook op afstand een oogje in het zeil te houden en kan bijdragen aan de doelstellingen van het [WOZO-programma](#) (zelf als het kan, thuis als het kan, digitaal als het kan). Succesvolle implementatie van toezichthoudende technologie in de thuissituatie blijkt echter complex. In dit artikel leest u over drie centrale aspecten om rekening mee te houden: acceptatie, anders werken en de bekostiging.

Toename thuis wonen met een Wlz-indicatie

Thuis wonen met een Wlz-indicatie via een modulair pakket thuis (mpt), volledig pakket thuis (vpt) of een persoonsgebonden budget (pgb) is een optie die ouderen met een langdurige en complexe zorgbehoefte de mogelijkheid biedt om zorg thuis te ontvangen, in plaats van in een zorginstelling. De vraag naar Wlz-zorg thuis blijft groeien. Enerzijds door politieke keuzes zoals het bevriezen van verpleeghuiscapaciteit, anderzijds door de wens van veel ouderen om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen.

Hierdoor staan zorgorganisaties voor de uitdaging zich voor te bereiden op een toenemend aantal ouderen die via een mpt, vpt of pgb in hun eigen omgeving blijven wonen. Deze uitdaging is het grootst bij vpt-cliënten, waarvoor Wlz-aanbieders verplicht zijn om permanent toezicht of een 24-uurs beschikbaarheid van zorg in nabijheid te bieden. Passende manieren om hier invulling aan te geven worden steeds crucialer.

Acceptatie van toezichthoudende technologie

Toezichthoudende technologie biedt kansen om het mpt, vpt of pgb op een passende wijze mogelijk te maken door het toezicht gedurende 24 uur in te vullen voor cliënten die dit nodig hebben. De systemen worden steeds geavanceerder en slimmer. Waar ze voorheen veelal bestonden uit camera's of draagbare sensoren, verschuift de ontwikkeling steeds meer naar slimme en contactloze sensoren gebaseerd op radar, infrarood, of Wifi-CSI. Door middel van kunstmatige intelligentie (AI) kunnen deze systemen zelflerend worden en bijvoorbeeld helpen om incidenten zoals vallen niet alleen te detecteren maar ook te voorspellen.

Alleen omdat het kan betekent echter niet dat ouderen en hun naasten dit ook willen. De mate van acceptatie hangt vaak af van het doel waarvoor de technologie wordt ingezet. Uit recent onderzoek ([Wrede et al., 2023](#)) blijkt bijvoorbeeld dat de inzet van toezichthoudende technologie voor het detecteren van noodsituaties (bijvoorbeeld vallen) en het monitoren van nachtelijk welzijn (zoals onrust, afwijkingen slaappatroon) acceptabeler wordt gevonden dan het monitoren van zelfzorg (bijvoorbeeld eten, drinken).

Het lijkt dus dat het voorkomen van noodsituaties belangrijker wordt gevonden dan het voorkomen van achteruitgang in de zelfzorg. Daarnaast speelt ook privacy een rol. Daarbij is de mate waarin een inbreuk op fysieke privacy (het gevoel 'gemonitord' te worden) als problematisch wordt gezien vaak afhankelijk van de mate van veiligheid en zelfstandigheid die ouderen verwachten terug te krijgen. Uiteindelijk is het belangrijk om de eventuele inzet van toezichthoudende technologie samen met de cliënt en betrokkenen zorgvuldig af te wegen.

Immers, niet alles wat gemonitord kan worden is noodzakelijk voor het creëren van een veilige omgeving voor de cliënt.

Een nieuwe manier van werken

De inzet van toezichthoudende technologie in de thuissituatie kan uiteraard alleen slagen als ook de zorgprofessional ermee wil en kan werken. De technologie genereert data die het leveren van de juiste zorg op het juiste moment kan ondersteunen. Situaties waarin een oudere is gevallen en de hele nacht op de grond heeft gelegen kunnen worden voorkomen. Daarnaast kan een gerichtere inzet van huisbezoeken ook tijd besparen.

Datagedreven werken vereist echter ook een cultuuromslag die niet vanzelf gaat. Het is belangrijk om zorgprofessionals hierin goed mee te nemen. Wat hebben zij nodig om samen te kunnen werken met de technologie? En welke data is nodig om passende zorgkeuzes te maken? In ieder geval wordt hun werk door real-time monitoring data minder planbaar.

Dit vraagt van zorgprofessionals om een meer flexibele werkwijze waarin de planning van visites wordt afgestemd op de actuele situatie van de cliënt. Ook het waarborgen van de professionele identiteit van de zorgprofessional speelt een rol. AI-gebaseerde sensortechnologie moet hun werk ondersteunen in plaats van bepalen en mag geen vervanging zijn van de professionele blik. Dat wil zeggen dat sensordata zodanig moet worden weergegeven dat zorgprofessionals zelf conclusies kunnen trekken.

En de bekostiging?

Het is makkelijk om verdwaald te raken in het web van regels op weg naar structurele financiering van zorgtechnologie. Dit geldt ook voor toezichthoudende technologie bij ouderen in de thuis-situatie.

Globaal zijn binnen de Wlz twee manieren van financiering mogelijk:

1. Financiering via de prestatiecode thuiszorg-technologie van het zorgkantoor (bijvoorbeeld van toepassing bij mpt-cliënten).
2. Financiering via een all-in tarief van het zorgkantoor waaruit alle zorg, inclusief digitale zorg, kan worden bekostigt (bijvoorbeeld van toepassing bij vpt-cliënten).

In beide gevallen moet helder zijn wat de (verwachte) meerwaarde van de technologie is. Hoe draagt de technologie bijvoorbeeld bij aan het vergroten van zelfredzaamheid of arbeidslastverlaging? En hoe vertaalt zich dit naar besparing op declarabele zorgkosten?

Helderheid hierover kan ontstaan door bijvoorbeeld een pilot uit te voeren of terug te grijpen op reeds bestaande kennis, indien deze van toepassing is. Dat laatste is niet altijd even makkelijk te vinden. Daarom is het fijn dat er initiatieven ontstaan zoals bijvoorbeeld Digizo – een platform die zich bezighoudt met de waardebeoordeling van zorginnovaties en de resultaten hiervan inzichtelijk maakt.

Voor de structurele financiering van toezichthoudende technologie is ook inzicht nodig in de verhouding tussen baten en kosten, bijvoorbeeld door een prospectieve business case op te stellen. De basis voor de business case is het nieuwe werkproces: wie doet wat op welke momenten, hoeveel tijd kost dat, wat ga je anders doen en waar stop je als organisatie mee?

Wanneer je verwacht dat de kosten en/of baten van de technologie kunnen worden verdeeld over verschillende partijen (zoals de eigen organisatie, de gebruikers en de zorgfinanciers) kan een SROI-analyse veel inzicht geven. Deze methode vormt dan een instrument om het gesprek over de financiering te kunnen voeren met de betrokkenen.

Bureau HHM onderzoekt, adviseert en beweegt

Uit ervaring weten wij dat het moeilijk kan zijn om toezichthoudende technologie succesvol te implementeren bij ouderen in de thuissituatie.

Wij ondersteunen uw organisatie graag bij dit proces, bijvoorbeeld met advies en begeleiding bij:

- Het ontwikkelen van een gedragen visie rondom toezichthoudende technologie bij ouderen in de thuissituatie;
- Het keuzep proces voor toezichthoudende technologie, het uitwerken van een implementatieplan en het herontwerp van zorgprocessen
- De structurele financiering en het uitwerken van een (maatschappelijke) business case voor toezichthoudende technologie;
- Het evalueren van de zorg- of ondersteuningsprocessen waarbij toezichthoudende technologie wordt ingezet.

Wellicht is het mogelijk om voor deze activiteiten een subsidie aan te vragen. We denken graag met u mee of én hoe uw organisatie deze subsidieregeling mogelijk kan inzetten.

Christian Wrede is specialist op het gebied van zorgtechnologie binnen de langdurige zorg.

Hij combineert zijn ervaring als doctoraal onderzoeker met kennis over de zorgpraktijk om tot doordachte en toepasbare adviezen en oplossingen te komen.

info@hbm.nl

© bureau HHM, september 2024